

ΕΝΟΤΗΤΑ

ΔΕΟ 24

ΕΚΔΟΣΗ Γ'
«LAST TRY»

ΘΕΜΑ “ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ 3^{ΗΣ} ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ”

ΤΡΙΤΗ 23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2021

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

ΘΕΜΑ → Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-09 ανέδειξε τις θεσμικές αδυναμίες στην αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί από τη Συνθ. Ε.Ε. (Μάαστριχτ) του 1992-93 και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ-1997,2005). Με βάση σειρά μεταρρυθμίσεων που υιοθετήθηκαν σταδιακά (εν πολλοίς ad hoc) για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών κατά την περίοδο 2010-13, διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο Οικονομικής Διακυβέρνησης στην ΕΕ-Ευρωζώνη με κύριο χαρακτηριστικό την ενίσχυση του πλαισίου δημοσιονομικής εποπτείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια, με βάση την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του νέου αυτού πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, οι Πρόεδροι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωζώνης δημοσίευσαν την «Έκθεση των Πέντε Προέδρων» το 2015, προβλέποντας ένα οδικό χάρτη για την περαιτέρω εμβάθυνση της ΟΝΕ μέχρι το τέλος του 2025. Ωστόσο η νέα κρίση που ενέσκηψε το 2020, λόγω της πανδημίας του κορονοϊού, οδήγησε στην επιτάχυνση των διαδικασιών αυτών με τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης (Next Generation EU) που αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2020, και θεωρείται από πολλούς ως ένα ιδιαίτερα κρίσιμο πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της Δημοσιονομικής Ένωσης, στο πλαίσιο της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε. ΘΕΜ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι ένας μακρύς δρόμος με πολλά εμπόδια αλλά και προοπτικές για τους Ευρωπαίους πολίτες. Η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, τα ισχυρά εθνικιστικά συναισθήματα των λαών, αλλά και η άρνηση απώλειας βασικών κυριαρχικών δικαιωμάτων αποτελούν διαχρονικά τα βασικότερα εμπόδια. Κυρίαρχο ρόλο στην ενδυνάμωση της Ένωσης ως μια από της μεγαλύτερες πολιτικές και οικονομικές οντότητες αποτελούν οι Συνθήκες από τις οποίες διακατέχεται το αξιακό σύστημα της, καθώς και η βούληση της, για την πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση. Μια τέτοια Συνθήκη είναι αυτή του Μάαστριχτ, όπου συμφωνήθηκε δημιουργία της ΟΝΕ, που είναι αποτέλεσμα βαθμιαίας οικονομικής ολοκλήρωσης και συνεπώς δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Η ΟΝΕ έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να στηρίζει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης, με κατάλληλη χάραξη οικονομικής και νομισματικής πολιτικής. Οι κρίσεις που περνάει η Ε.Ε. δείχνουν και την αναγκαιότητα για μια κατεύθυνση προς πολιτικές για την απασχόληση και την ανάπτυξη, οι οποίες πρέπει να θεμελιώνονται στη δημιουργία ενός συστήματος αρχών ανταγωνιστικότητας και στη βάση μια δημοσιονομικής ένωσης, η οποία δεν θα θέτει σε κίνδυνο τη σταθερότητα των τιμών (Πατσουράτης & Τάτσος, 2016).

Η πανδημία ανέτρεψε βίαια, όπως ήταν αναμενόμενο, και τη δυναμική της Ελληνικής οικονομίας, η οποία μετά τη μακροχρόνια δημοσιονομική κρίση, κινείτο σταδιακά προς ισχυρότερη μεγέθυνση, υψηλότερη απ' αυτή πολλών άλλων οικονομιών της ευρωζώνης, οδηγώντας την σε

βαθιά ύφεση». Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, η οικονομική δραστηριότητα θα χρειασθεί δύο ή και περισσότερα χρόνια για ορισμένους κλάδους για να επανέλθει στην προ COVID-19 εποχή. Για να αντιμετωπίσει τις σύνθετες αυτές προκλήσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση με έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υιοθέτησε τον Κανονισμό για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για την Περίοδο 2021- 2025. Μαζί με το **Μέσο Ανάκαμψης** «Next Generation EU» ύψους 750 δις. €, θα επιτρέψει στην ΕΕ να παράσχει **πρωτοφανή χρηματοδότηση ύψους 1,8 τρις € τα επόμενα χρόνια** για τη στήριξη της ανάκαμψης από την πανδημία COVID -19 και των μακροπρόθεσμων προτεραιοτήτων της ΕΕ σε διάφορους τομείς πολιτικής. Ο επόμενος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός θα καλύψει επτά τομείς δαπανών και θα προσφέρει το πλαίσιο για τη χρηματοδότηση σχεδόν 40 προγραμμάτων δαπανών της ΕΕ κατά την επόμενη επταετία.

Α. Συζητήστε συγκριτικά τα κύρια/δομικά χαρακτηριστικά του συστήματος οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης (ONE), όπως αυτά διαμορφώθηκαν από τη Συνθήκη της Ε.Ε. (Μάαστριχτ) και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) αφενός, και το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης/Ε.Ε., όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά την κρίση του 2008-09 αφετέρου, λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις της θεωρίας των άριστων νομισματικών περιοχών σχετικά με το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής στις Νομισματικές Ενώσεις.

*Τσινισιζέλης, 2010, σελ.36-40 | ΤΟΜΟΣ Γ/ ΕΑΠ |
Πατσουράτης και Τάτσος (2016), Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΕΕ,
ΕΑΠ., ΣΕΛ.11-13
http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_e_l.pdf
https://europa.eu/european-union/sites/europaefiles/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf*

Το πεδίο της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως θεμελιώδη σκοπό την παρακολούθηση την πρόληψη και τη διόρθωση κάθε οικονομικής προβληματικής τάσης στα κράτη-μέλη της, η οποία μπορεί να αποδυναμώσει κάποια ή κάποιες εθνικές οικονομίες αρνητικά.

Στο πλαίσιο της θεώρησης αυτής, οι θεσμοί σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών-μελών διαμορφώνουν μηχανισμούς και εργαλεία, αλλά και μεταρρυθμίσεις που θεσπίστηκαν σταδιακά. Το σύνολο αυτών των ρυθμίσεων ονομάζεται **δημοσιονομική διακυβέρνηση** και **ξεκίνησε** ουσιαστικά από την εγκαθίδρυση της οικονομικής νομισματικής Ένωσης ξεκίνησε ουσιαστικά από την εγκαθίδρυση της οικονομικής νομισματικής Ένωσης – ONE [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.7]. Η δημοσιονομική διακυβέρνηση απαιτεί παράλληλα την *ύπαρξη τεχνικής συγκεκριμένης μεθοδολογίας για την κατάρτιση των εθνικών προϋπολογισμών, πρόβλεψη ρυθμιστικών κανόνων και δεικτών για την παρακολούθηση των μακροοικονομικών και*

δημοσιονομικών μεγεθών και θεσμοθέτηση ανεξάρτητων φορέων για την παρακολούθηση, ανάλυση και αξιολόγηση των δημοσιονομικών επιδόσεων των κρατών-μελών [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.7].

Βασικούς σκοπούς ενός αποτελεσματικού συστήματος δημοσιονομικής διακυβέρνησης αποτελούν Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.8]: η επίτευξη υγιούς θέσης του προϋπολογισμού, η μείωση της κυκλικότητας της δημοσιονομικής πολιτικής, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών, γεγονός που θα εξασφαλίζει την πιο αποτελεσματική χρησιμοποίηση των παραγωγικών πόρων και καλύτερο συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών.

Προκειμένου να ενταθεί η προσπάθεια για την ολοένα και μεγαλύτερη σύγκλιση των κρατών μελών της Ε.Ε., οι ευρωπαίοι ηγέτες, το 1992, συμφωνούν στη χάραξη μιας νέας πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, την οποία αποτυπώνουν στη φιλοσοφία της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Με αυτή συμφωνείται η καθιέρωση ενός ενιαίου νομισματικού συστήματος, με βάση ένα κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα (το ευρώ) , με το οποίο θα γίνει προσπάθεια για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών στις εθνικές οικονομίες των μελών της Ε.Ε., που θα την υπέγραφαν. Αυτό θα ήταν εφικτό μόνο αν εξασφαλιζόταν η δημοσιονομική ισορροπία στα κράτη-μέλη δηλαδή, προϋπολογισμοί ισοσκελισμένοι ή πλεονασματικοί , η οποία με τη σειρά της θα εξασφάλιζε σταθερότητα τιμών (McAleese,2005 στο Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.8).

Ακολουθεί η διαχρονική πορεία της εξέλιξης της δημοσιονομικής διακυβέρνησης στην ευρωζώνη για το διάστημα από το 1992 έως το 2012.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Η δημιουργία της ΟΝΕ όπως αποφασίστηκε με τη ΣΕΕ βασίστηκε στην ικανοποίηση μιας σειράς κριτηρίων σύγκλισης [Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.11]:

1. Η συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος κάθε κράτους μέλους θα πρέπει να παραμένει εντός ορίων που καθορίζονται από το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών για δυο τουλάχιστον χρόνια πριν την ένταξη του στην ΟΝΕ.
2. Τα επιτόκια δανεισμού δεν μπορούν να ξεπερνούν κατά περισσότερες από δυο ποσοστιαίες μονάδες τα επιτόκια των τριών κρατών -μελών με τη καλύτερη επίδοση όσον αφορά των πληθωρισμό.
3. Ο πληθωρισμός κάθε κράτους δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά περισσότερο από 1.5% τον πληθωρισμό των τριών κρατών μελών με τη καλύτερη απόδοση όσον αφορά τον πληθωρισμό.
4. Το δημόσιο χρέος πρέπει να είναι μικρότερο από το 60% του ΑΕΠ ή να βαίνει προς αυτό το στόχο και το έλλειμμα του προϋπολογισμού να είναι μικρότερο από το 3% του ΑΕΠ.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) [1997]

Με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact) που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το 1997, στο Άμστερνταμ, οι περιορισμοί που τέθηκαν από τη Συνθήκης του Μάαστριχτ έγιναν πιο έντονοι. Οι βαθμοί ελευθερίας στην άσκηση εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής περιορίστηκαν σημαντικά και η δημοσιονομική πειθαρχία ενισχύθηκε, ούτως ώστε το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης να είναι μεσοπρόθεσμαισοσκελισμένο ή πλεονασματικό. Το Σύμφωνο θέτει ως ανώτατο αποδεκτό όριο δημοσιονομικού ελλείμματος το 3% του ΑΕΠ και διευκρινίζει ότι το έλλειμμα δεν θεωρείται υπερβολικό αν υπερβαίνει το όριο αυτό μόνο στις χώρες που βρίσκονται υπό συνθήκες έντονης ύφεσης, δηλαδή έχουν μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 2% ή παραπάνω. Επίσης, οι χώρες που έχουν ετήσιο ρυθμό μείωσης του πραγματικού ΑΕΠ μεταξύ 0,75% και 2% μπορούν να εξαιρεθούν από το όριο αυτό με σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου.

Πρώτη μεταρρύθμιση του ΣΣΑ (2005)

Το Συμβούλιο ECOFIN, στις 20 Μαρτίου 2005, υπέβαλε έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τίτλο «Βελτίωση της εφαρμογής του συμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης», στόχος της οποίας είναι η βελτίωση της διακυβέρνησης και της εθνικής διαχείρισης του δημοσιονομικού πλαισίου, ενισχύοντας τις οικονομικές βάσεις και την αποτελεσματικότητα του συμφώνου, τόσο ως προς το προληπτικό όσο και ως προς το διορθωτικό σκέλος του, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, η προώθηση της μεγέθυνσης και η αποφυγή επιβολής υπερβολικών επιβαρύνσεων στις μελλοντικές γενιές. (Έκθεση Συμβουλίου, 3/2005) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την έκθεση αυτή στα συμπεράσματά του της 23ης Μαρτίου 2005, εισάγοντας σημαντικές τροποποιήσεις στο ΣΣΑ, και αναφέροντας ότι η έκθεση αυτή ενημερώνει και συμπληρώνει το ΣΣΑ του οποίου αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος. Οι τροποποιήσεις αυτές εισήχθησαν με δύο νέους κανονισμούς του συμβουλίου. Συγκεκριμένα, ο Κανονισμός ΕΚ αριθ. 1055/2005 του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2005, τροποποιεί τον Κανονισμό ΕΚ αριθ. 1466/97, ενώ ο Κανονισμός ΕΚ αριθ. 1056/2005 του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2005, τροποποιεί τον Κανονισμό ΕΚ αριθ. 1467/97.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η νομισματική πολιτική στην ευρωζώνη εντάχθηκε στις «Αποκλειστικές Αρμοδιότητες» της Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη ορίστηκε ότι υποχρεούνται να υποβάλλουν εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, τα οποία εξετάζουν τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, τη σύνθεση των δαπανών, καθώς και την οικονομική αποδοτικότητα της φορολογίας και των δημοσίων δαπανών. Παράλληλα, η συνθήκη αυτή συνέβαλε στο να μπορέσει η Ε.Ε. να ανταποκριθεί σε σημαντικό βαθμό στις ανάγκες που προέκυψαν από την οικονομική

κρίση, γιατί το θεσμικό της πλαίσιο έδωσε τη δυνατότητα να αναληφθούν στη συνέχεια μια σειρά από πολιτικές δράσεις για την αποφυγή της χρεοκοπίας κάποιου κράτους-μέλους και τη διαμόρφωση των συνθηκών ώστε να αποφευχθούν παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον. Συγκεκριμένα, ο Μηχανισμός Σταθερότητας και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας που δημιουργήθηκαν στη συνέχεια για τη χρηματοδότηση μελών της Ε.Ε. που αντιμετώπιζαν προβλήματα λόγω οικονομικής κρίσης βασίστηκαν στο άρθρο 122 της συνθήκης αυτής, το οποίο αναφέρεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών.

Το Νέο Πλαίσιο Οικονομικής Διακυβέρνησης σε Ε.Ε. και Ευρωζώνη μετά την κρίση του 2008-2009

Πατσουράτης και Τάτσος, 2016, σελ.11-22

Με κάποια καθυστέρηση, στη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στις 7-9 Μαΐου 2010, οι ευρωπαίοι ηγέτες ανακοίνωσαν τη δέσμευση όλων των ευρωπαϊκών θεσμών για την καταπολέμηση της οικονομικής κρίσης και την εξασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας στην ευρωζώνη.

1. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EMΧΣ/ΕFSM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Mechanism) είναι ένα προσωρινό πρόγραμμα χρηματοδότησης, έκτακτης ανάγκης, το οποίο δημιουργήθηκε το Μάιο του 2010 και λειτούργησε υπό την εποπτεία της Επιτροπής.

2. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ/ΕFSF)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility) είναι ένας φορέας ειδικού σκοπού, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2010 από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας στην Ευρώπη μέσω παροχής οικονομικής βοήθειας στα κράτη της ευρωζώνη, που είχαν οικονομικά προβλήματα.

Από την κρίση και μετά, έχουν ενισχυθεί οι κανόνες οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ μέσω οκτώ κανονισμών και μιας διεθνούς συνθήκης:

- 3. του εξάπτυχου** (που θέσπισε σύστημα παρακολούθησης των ευρύτερων οικονομικών πολιτικών, ούτως ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα προβλήματα όπως φούσκες της αγοράς ακινήτων ή μείωση της ανταγωνιστικότητας) και αφορά : α) την πρόληψη υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών, β) τη διασφάλιση υγιών δημοσίων οικονομικών

σύμφωνα με το Σύμφωνο, Σταθερότητας και Ανάπτυξης, γ) τη σύγκλιση και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

4. Το Αναβαθμισμένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Στις 13 Δεκεμβρίου 2011 τέθηκε σε ισχύ μια σημαντική μεταρρύθμιση, η οποία τροποποιεί το ΣΣΑ και προβλέπει σημαντικούς κανόνες και μέσα για την εποπτεία των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών (προληπτικό σκέλος) και την αποκατάσταση των υπερβολικών ελλειμμάτων (διορθωτικό σκέλος).

5. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ/ESM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (European Stability Mechanism) είναι ένας μόνιμος φορέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2012, για τη βοήθεια των χωρών της ευρωζώνης, σε αντικατάσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF). Η βοήθειά του παρέχεται με τη χορήγηση δανείων σε χώρες της ευρωζώνης και την ενίσχυση των τραπεζών τους και έχει ως έδρα το Λουξεμβούργο. Ειδικότερα, ο ESM μπορεί να δανείσει απευθείας τις χώρες, να αγοράσει κρατικά ομόλογα όταν εκδίδονται ή στην αγορά και να συμμετάσχει στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, παρέχοντας συνήθως κεφάλαια προς αυτές συμμετέχοντας παράλληλα στη μετοχική τους σύνθεση.

6. Το Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Fiscal Compact)

Το Δημοσιονομικό Σύμφωνο είναι μια συμφωνία που υπογράφηκε το Μάιο του 2012 από όλα τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και την Τσεχία, για τη σταθερότητα, τη συνεργασία και τη διακυβέρνηση στη νομισματική ένωση. Το σύμφωνο αυτό προβλέπει την επίτευξη ισοσκελισμένων ή πλεονασματικών κρατικών προϋπολογισμών («χρυσός κανόνας») και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης τη δυνατότητα επιβολής από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στη χώρα που δε συμμορφώθηκε, πρόστιμου μέχρι 0,1% του ΑΕΠ της.

7. Η ενίσχυση της Κεντρικής Εποπτείας των Εθνικών Προϋπολογισμών

Προκειμένου να ενισχυθεί η δημοσιονομική πειθαρχία στη ζώνη του ευρώ και να αποτραπεί μια νέα κρίση χρέους, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενέκρινε δυο κανονισμούς (two-pack), το Φεβρουάριο του 2013, με τους οποίους ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της Επιτροπής και η εποπτεία επί των εθνικών προϋπολογισμών.

8. Τροποποίηση Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων

Με κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, που εκδόθηκε το Μάρτιο του 2012, η αξιοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων θα στηρίζεται σε Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ)

9. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με την Οδηγία 2011/85/ΕΕ, τα κράτη-μέλη οφείλουν να διαμορφώνουν ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, που να έχει χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον τριών ετών, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι ο εθνικός δημοσιονομικός σχεδιασμός να εντάσσεται σε ένα πολυετή προγραμματισμό. Το μεσοπρόθεσμο αυτό πλαίσιο, το οποίο πρέπει να επικαιροποιείται, πρέπει να είναι συμβατό με τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής της Ε.Ε.

Κριτική Αποτίμηση- Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας της Δημοσιονομικής Διακυβέρνησης στην ΟΝΕ.

Βιβλιογραφικά, ως άριστη νομισματική περιοχή είναι μια άριστη γεωγραφική επικράτεια ενός νομίσματος (μεγιστοποίηση του οφέλους και ελαχιστοποίηση του κόστους από την ύπαρξη ενός κοινού νομίσματος). Χαρακτηριστικά μιας άριστης νομισματικής περιοχής (Mundell 1961): α/ υψηλός βαθμός κινητικότητας της εργασίας και του κεφαλαίου β/ τιμών και μισθών γ/ κοινή δημοσιονομική πολιτική δ/ συγχρονισμένοι οικονομικοί κύκλοι ε/ υψηλός βαθμός χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης. Η επιτυχής εφαρμογή της θεωρίας των άριστων νομισματικών περιοχών προϋποθέτει ένα κατάλληλο πλαίσιο λειτουργίας των εθνικών δημοσιονομικών προγραμμάτων σε μια νομισματική ένωση.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να διατηρήσουν σημαντικό βαθμό ευελιξίας και αυτονομίας. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το ΣΣΑ θα πρέπει η ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική από τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης να πειθαργεί σε σαφείς κανόνες που αναφέρονται στην ισορροπία του κρατικού τους προϋπολογισμού (DeGrauwe στο Τάτσος και Πατσουράτης, 2016, σελ.7).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και η Συνθήκη της Λισαβόνας, έθεσαν ευρύτερους κανόνες δημοσιονομικής εναρμόνισης και ένα πλαίσιο εποπτείας των κρατών-μελών όσον αφορά την τήρηση των κανόνων αυτών, τα οποία ωστόσο δεν αποδείχθηκαν επαρκή για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που μετέπειτα ανέκυψαν. Στο πλαίσιο αυτό η ΟΝΕ δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως άριστη νομισματική περιοχή διότι σύμφωνα με τη θεωρία, υπάρχει ο κίνδυνος ασύμμετρων διαταραχών. Σύμφωνα με την κυρίαρχη αντίληψη, η προώθηση της ολοκλήρωσης και η δημιουργία της ΟΝΕ θα οδηγούσαν εκ των υστέρων στη διαμόρφωση μιας άριστης νομισματικής περιοχής. Αναγκαία προϋπόθεση βέβαια παρέμεινε διαχρονικά και η ολοκλήρωση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με την εξάλειψη των προβλημάτων στις αγορές εργασίας, προϊόντων και κεφαλαίου και με την ευρύτερη προώθηση της κινητικότητας των συντελεστών [4 θεμελιώδεις ελευθερίες].

Β. Συζητήστε κριτικά τις κύριες μεταρρυθμίσεις στην αρχιτεκτονική της ONE που άρχισαν να υλοποιούνται μετά την Έκθεση των Πέντε Προέδρων (2015), με αποκορύφωμα τη δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης (Next Generation EU) που αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2020, και θεωρείται από πολλούς ως ένα ιδιαίτερα κρίσιμο πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της Δημοσιονομικής Ένωσης στο πλαίσιο της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε.

*Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2020, σελ.5-8 και η ΠΡΟΟΔΟΣ στη σελ.36---
ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ, σελ,43, κριτική στις σελ.44-47*

Μόλις ξεπεράστηκε η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, η ΕΕ θέσπισε μια διαδικασία που αποσκοπεί στην ενίσχυση της αρχιτεκτονικής της ONE. Η διαδικασία βασίζεται στην **έκθεση των πέντε Προέδρων** σχετικά με την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, του 2015, η οποία επικεντρωνόταν σε τέσσερα βασικά θέματα:

1. μια πραγματική οικονομική ένωση·
2. μια χρηματοοικονομική ένωση/ τραπεζική ένωση·
3. μια δημοσιονομική ένωση·
4. μια πολιτική ένωση.

Πιο αναλυτικά, ως **νομισματική ένωση** ορίζεται η κοινή νομισματική πολιτική για τις χώρες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. **Οικονομική ένωση** αποτελεί ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών (π.χ. Ευρωπαϊκό Εξάμηνο) και η **δημοσιονομική ένωση** αφορά τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών, τη χρηματοδοτική στήριξη των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες, τ Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, κ.ο.κ. Τέλος, ως **τραπεζική ένωση [χρηματοοικονομική - ένωση κεφαλαιαγορών]**, όπως είναι το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων, που εξασφαλίζει εναρμονισμένους κανόνες για έναν ανθεκτικότερο, διαφανέστερο και αποδοτικότερο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα και κεντρική εποπτεία και εξυγίανση τραπεζών στην ευρωζώνη χάρη στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό και τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης, νέους κανόνες που προάγουν τον επιμερισμό των κινδύνων του ιδιωτικού τομέα και βελτιωμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση χάρη στην ένωση κεφαλαιαγορών.

Μετά τη δημοσίευση της έκθεσης των Πέντε Προέδρων, τον Ιούνιο 2015, έχουν ξεκινήσει ενέργειες για την «εμβάθυνση» της ONE. Η έκθεση περιλαμβάνει τα εξής στάδια: **Στάδιο 1 «εμβάθυνση στην πράξη»** (1 Ιουλίου 2015 - 30 Ιουνίου 2017): Με βάση τα υφιστάμενα μέσα και τις ισχύουσες Συνθήκες, επιδίωξη είναι η τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής σύγκλισης, η επίτευξη υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ, η ολοκλήρωση της Χρηματοοικονομικής Ένωσης και η ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας. **Στάδιο 2, ή «Ολοκλήρωση της ONE»:** Δρομολόγηση πιο μακρόπνοων

δράσεων με σκοπό η διαδικασία σύγκλισης να αποκτήσει περισσότερο δεσμευτικό χαρακτήρα μέσω, παραδείγματος χάριν, μιας σειράς από κοινού συμφωνηθέντων στόχων αναφοράς για τη σύγκλιση, οι οποίοι θα μπορούσαν να καταστούν νομικώς δεσμευτικοί, καθώς και του ταμείου της ζώνης του ευρώ. **Τελικό στάδιο (το αργότερο έως το 2025):** Όταν όλα τα μέτρα τεθούν πλήρως σε εφαρμογή, χάρη στη βαθιά και ουσιαστική ONE θα δημιουργηθεί ένας χώρος σταθερότητας και ευημερίας για όλους τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ που συμμετέχουν στο ενιαίο νόμισμα, ένας χώρος που θα ελκύει άλλα κράτη μέλη της ΕΕ να προσχωρήσουν, εφόσον είναι έτοιμα να το πράξουν [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_15_5240¹].

Στο πλαίσιο αυτό, προωθήθηκαν οι ακόλουθες κύριες μεταρρυθμίσεις [Ταγκαλάκης – Σαραιδάρης, 2020, σελ.34-35 και διάγραμμα 5 στο Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2020, σελ.36]:

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

- αναδιαμόρφωση του συστήματος δημοσιονομικής διακυβέρνησης με
- μεγαλύτερη έμφαση στα κοινωνικά ζητήματα
- μελέτες εκτίμησης κοινωνικών επιπτώσεων

ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ/ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

- θετική εξέλιξη στην πορεία της ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης. Η τελευταία έκθεση προόδου της Επιτροπής δείχνει ότι το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το σύνολο των τραπεζών της ΕΕ συνεχίζει να μειώνεται και έχει υποχωρήσει στο 3,3 % το τρίτο τρίμηνο του 2018, συνεχίζοντας την πτωτική πορεία του προς τα προ της κρίσης επίπεδα
- εναρμονισμένοι κανόνες για την ασφάλιση καταθέσεων
- θετική εξέλιξη στην πορεία της ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης. Η τελευταία έκθεση προόδου της Επιτροπής δείχνει ότι το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το σύνολο των τραπεζών της ΕΕ συνεχίζει να μειώνεται και έχει υποχωρήσει στο 3,3 % το τρίτο τρίμηνο του 2018, συνεχίζοντας την πτωτική πορεία του προς τα προ της κρίσης επίπεδα
- εναρμονισμένοι κανόνες για την ασφάλιση καταθέσεων

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

- Στα τέλη του 2019 στη δημιουργία ενός δημοσιονομικού μέσου σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας (ΔΜΣΑ/ BICC) για την ευρωζώνη.[στήριξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων - δημόσιων επενδύσεων].
- Θέσπιση Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου για την παροχή ανεξάρτητων συμβουλών για την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων.

¹ Δελτίο Τύπου 22 Ιουνίου 2015, Βρυξέλλες--Έκθεση των Πέντε Προέδρων: Σχέδιο για την ενίσχυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης από την 1η Ιουλίου 2015

- Το Eurogroup, στις 30 Νοεμβρίου 2020, συμφώνησε να προχωρήσει στη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), [αναθεωρημένη συνθήκη για τον ΕΜΣ]. Η μεταρρύθμιση θεσπίζει μεταξύ άλλων κοινό δημοσιονομικό μηχανισμό ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης με τη μορφή πιστωτικού ορίου από τον ΕΜΣ. [υπουργοί συμφώνησαν έγκαιρη θέσπιση του κοινού δημοσιονομικού μηχανισμού ασφαλείας έως τις αρχές του 2022.
- Η συμφωνία του Eurogroup αποτελεί σημαντικό βήμα για την ενίσχυση του τραπεζικού τομέα [Ταγκαλάκης – Σαραιδάρης, 2020, σελ.39]
- Ταυτόχρονα με το πακέτο ανάκαμψης οι ευρωπαίοι ηγέτες συμφώνησαν για το **Πολυετή Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ)** της ΕΕ 2021-2027 ύψους 1074,3 δισεκ ευρώ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

- εντατικοποίηση του διαλόγου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια.
- Έμφαση στον κοινωνικό διάλογο και στην απόδοση περισσότερων ευκαιριών

Συμπερασματικά και συζητώντας κριτικά τις κύριες μεταρρυθμίσεις στην αρχιτεκτονική της ΟΝΕ, μετά την ΈΚΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΕΔΡΩΝ το 2015, φαίνεται να έχουν απλουστευθεί οι ευρωπαϊκοί δημοσιονομικοί κανόνες και να επιτυγχάνεται παράλληλα καλύτερος συντονισμός αλλά και ενίσχυση της κοινωνικής σύγκλισης κατά τη διαμόρφωση των κανόνων οικονομικής και δημοσιονομικής επιτήρησης των κρατών μελών της ευρωζώνης. Όσον αφορά τον στόχο της μακροοικονομικής σταθεροποίησης, βρίσκεται ακόμη υπό διαμόρφωση, ενώ μια τέτοια λειτουργία θα αποτελούσε σημαντικό συμπλήρωμα των εθνικών προϋπολογισμών και θα ενίσχυε περισσότερο τη διαδικασία ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης. Ειδικότερα, η Ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με τρεις στρατηγικούς πυλώνες την ενιαία επίβλεψη, -εξυγίανση και ασφάλιση καταθέσεων, επιδιώκεται με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων όπως ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός όσο και ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης, οι οποίοι λειτουργούν ήδη, εν μέσω πανδημίας. Επιπλέον, περιορισμένη θεωρείται η πρόοδος στον τρίτο πυλώνα, δηλαδή στον κοινό μηχανισμό προστασίας των καταθετών. Η εγγύηση των καταθέσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα εξασφαλίσει ότι όλες οι καταθέσεις προστατεύονται εξίσου σε ολόκληρη την Τραπεζική Ένωση και, ως εκ τούτου, θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των καταθετών και θα μετριάσουν τον κίνδυνο τραπεζικών πανικών [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2020, σελ.40-43].

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπήρξαν σημαντικές πρωτοβουλίες και μέτρα, για την ανάσχεση της πανδημίας και για την αντιμετώπιση των οικονομικών της επιπτώσεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν την πλήρη χρήση της ευελιξίας του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και του θεσμικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις, καθώς και εκτεταμένα νομισματικά και δημοσιονομικά μέτρα για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης². Τέλος, η

² Η λήψη μέτρων στηρίζεται από κονδύλια του κοινοτικού προϋπολογισμού, μέσω της διάθεσης 70 δισεκ. ευρώ (ή 0,5% του ΑΕΠ της ΕΕ) και ρυθμίσεων για την πιο ευέλικτη χρήση των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων της

δημιουργία του νέου ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ [NGEU] αποτελεί το πρώτο βήμα προς τη δημοσιονομική ένωση και μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικότερα στη μείωση των ανισοτήτων και των αποκλίσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Παράλληλα, **η αντιμετώπιση των συνεπειών του Covid-19 δύναται να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής δημοσιονομικής ένωσης, η οποία θα διαχωρίζει τις δημοσιονομικές ευθύνες των κρατών από εκείνες της ΕΕ.**

Καταλήγοντας, η φιλοσοφία του ταμείου ανάκαμψης αποτελεί ένα πρώτο βήμα μετάβασης από το καθεστώς που κυριαρχούν οι δημοσιονομικοί κανόνες και ρυθμίσεις και ο συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών **προς τη δημοσιονομική ένωση** και την ανάληψη κεντρικής δημοσιονομικής δράσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γ. Μελετήστε προσεκτικά τις στρατηγικές κατευθύνσεις και τους κύριους στόχους του Ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και συζητήστε κριτικά το βαθμό επιτευξιμότητας των στόχων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη την κριτική που έχει ασκηθεί στο νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης, και κυρίως τις προβλέψεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (βλ. Ταγκαλάκης & Σαραϊδάρης, 2020, σελ. 54-58), όπως επίσης και την κατάσταση της Ελληνικής οικονομίας μετά τις αλληπάλληλες κρίσεις (2008-09 και κορονοϊού)

(βλ. Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης, σελ. 6-21). Υπουργείο Οικονομικών (2020), Στρατηγικές κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, 24 Νοεμβρίου 2020, σελ. 6-21

& Ταγκαλάκης Α. και Α. Σαραϊδάρης (2020), Η εμφάνιση της ONE: Εξελίξεις και Δράσεις μετά την έκθεση των Πέντε Προέδρων, ΕΑΠ., σελ. 54-58

Με τη δημιουργία ενός νέου προληπτικού εργαλείου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (EMΣ/ESM), δίνεται η δυνατότητα στα κράτη- μέλη της ευρωζώνης να λάβουν χρηματοδοτική στήριξη που θα φθάνει στο 2% του ΑΕΠ κάθε χώρας ή 240 δισεκ. ευρώ στο σύνολο. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (στις 23 Απριλίου 2020) αποφάσισε να εργαστεί προς τη δημιουργία ενός ταμείου ανάκαμψης προκειμένου να περιοριστούν οι επιπτώσεις της κρίσης. [Ταγκαλάκης – Σαραϊδάρης, 2020, σελ.42].

Στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αντανακλώνονται και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις (country-specific recommendations, CSRs) του 2019 και 2020 που αφορούν την αλλά και οι

ΕΕ. Η δημιουργία του μέσου ανάκαμψης NGEU αποτελεί την κυριότερη ενέργεια πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας.

δεσμεύσεις της ενισχυμένης εποπτείας που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωομάδας στις 22 Ιουνίου 2018 όσον αφορά την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, την προώθηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την αντιμετώπιση περιφερειακών ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Σύμφωνα με Alcidi, Gros και Corti (CEPS, 2020), υπάρχουν δύο βασικοί κίνδυνοι που ενδέχεται να μειώσουν τον οικονομικό αντίκτυπο αυτών των μέσων. Πρώτον, το παραδοσιακά αργό ποσοστό απορρόφησης των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών κεφαλαίων. Δεύτερον, οι περιορισμοί στην ικανότητα των εθνικών κυβερνήσεων να διοχετεύουν πολύ μεγάλα ποσά σε δημόσιες επενδύσεις. Επιπλέον, μια μερίδα της επιστημονικής κοινότητας, θεωρεί ότι η αποτελεσματικότητα του ταμείου ανάκαμψης υπονομεύεται αν δεν συνδυαστεί με χαλάρωση των κανόνων του υφιστάμενου δημοσιονομικού πλαισίου.³ [Ταγκαλάκης – Σαραιδάρης, 2020, σελ.54-58].

Ακόμη, η δέσμη των έξι κανόνων (six-pack) υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να μειώσουν σε ετήσια βάση το λόγο δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ κατά το 1/20 της απόστασης του λόγου δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ από το όριο του 60%. Άρα απαιτείται και από τα εν λόγω κράτη-μέλη η επίτευξη υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων για αρκετά χρόνια. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες τα στοιχεία δείχνουν ότι οι δημοσιονομικές αρχές όταν αναγκάζονται να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθεροποίησης καταφεύγουν κατά κύριο λόγο στη μείωση των δημόσιων επενδύσεων παρά στη μείωση των κοινωνικών δαπανών και των μισθολογικών δαπανών των δημοσίων. Συνεπώς, το υφιστάμενο δημοσιονομικό πλαίσιο και οι αυστηροί δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ θέτουν εν αμφιβόλω τη διατηρήσιμη αύξηση των δημόσιων επενδύσεων μέσω του ταμείου ανάκαμψης.

Ειδικά για την περίπτωση της Ελλάδας, ακόμη και πριν από την έναρξη της πανδημίας COVID-19, η Διαδικασία Μακροοικονομικών Ανοσορροπιών είχε εντοπίσει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες στην Ελλάδα που σχετίζονται με: 1) υψηλό δημόσιο χρέος, 2) υψηλή αρνητική καθαρή διεθνή επενδυτική θέση (NIP), 3) υψηλό ποσοστό ανεργίας και 4) μεγάλο μερίδιο μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) στους ισολογισμούς των τραπεζών. Αυτές οι «κληρονομικές ανισορροπίες» καθιστούν μεγαλύτερη την ανάγκη αύξησης της ικανότητας απορρόφησης σοκ στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ. [Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης-Υπουργείο Οικονομικών, 2020, σελ.13].

Από την πλευρά της η ελληνική Κυβέρνηση, στα πλαίσια της ανωτέρω δέσμευσής της, διαμόρφωσε Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το οποίο αποτελείται από τέσσερις πυλώνες- [ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ]: Πράσινο, Ψηφιακό, Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή, Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.

³ Στο πλαίσιο αυτό, ο Boffinger P. (2020) επισημαίνει ότι εξαιτίας της πανδημίας ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ το 2021 θα υπερβεί σε ορισμένες χώρες κατά περίπου δύο φορές (Βέλγιο, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία) και σε άλλες κατά τρεις φορές (Ελλάδα και Ιταλία) το όριο του 60% του χρέους προς ΑΕΠ που έχει καθοριστεί από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Ως προς την **πράσινη μετάβαση**, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: διασύνδεση των ελληνικών νησιών, η οποία θα μειώσει σημαντικά το ενεργειακό κόστος νοικοκυριών και επιχειρήσεων και θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Για την **ψηφιακή μετάβαση**, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: προεγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών στα κτίρια για τη διευκόλυνση της μετάβασης στην χρήση δικτύων οπτικών ινών από επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ανάπτυξη διαδρόμων δικτύου 5G στους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους. Ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων, με απόκτηση εξοπλισμού, υπηρεσιών cloud και διαδικτυακών υπηρεσιών, κ.ά. [*Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης, 2020, σελ.5*]. Ως προς τον **πυλώνα απασχόλησης**, δεξιοτήτων και συνοχής, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας, που ενισχύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διατήρησή τους σε περιόδους κρίσης. Σε ό,τι αφορά τις **ιδιωτικές επενδύσεις και τον θεσμικό μετασχηματισμό**, το Σχέδιο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που περιλαμβάνουν περαιτέρω ψηφιοποίηση των φορολογικών υπηρεσιών, κωδικοποίηση και εκσυγχρονισμό της φορολογικής νομοθεσίας,

Αξιολογώντας κριτικά τον βαθμό επιτευξιμότητας αυτών των στόχων, ο πρώτος ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη στην Ελλάδα είναι το δομικά χαμηλό ποσοστό των παραγωγικών επενδύσεων που επιδεινώθηκε από το επενδυτικό κενό που κληρονόμησε η ελληνική οικονομία από την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας. Μια ακόμη αρνητική παράμετρο αποτελεί η χαμηλή παραγωγικότητα, που περιορίζει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αφού εντείνεται το χάσμα παραγωγικότητας μεταξύ της Ελλάδας του και μέσου όρου της ζώνης του ευρώ. Τέλος, ένας ακόμη παράγοντας που εμποδίζει την ανάπτυξη στην Ελλάδα είναι η ανεργία και τα χαμηλά επίπεδα απασχόλησης. Περαιτέρω, υπάρχουν ακόμη ορισμένα εμπόδια για την επίτευξη ουσιαστικής ανάπτυξης και βελτίωσης του παραγωγικού ιστού: το παραδοσιακά αργό ποσοστό απορρόφησης των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών κεφαλαίων και οι περιορισμοί στην ικανότητα των εθνικών κυβερνήσεων να διοχετεύουν πολύ μεγάλα ποσά σε δημόσιες επενδύσεις. Τέλος, μερίδα της επιστημονικής κοινότητας, θεωρεί ότι η αποτελεσματικότητα του ταμείου ανάκαμψης υπονομεύεται αν δεν συνδυαστεί με χαλάρωση των κανόνων του υφιστάμενου δημοσιονομικού πλαισίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη, αρχικά ελήφθησαν μέτρα άμεσης οικονομικής ενίσχυσης των κρατών-μελών που επλήγησαν. Στη συνέχεια, ενισχύθηκε το υφιστάμενο πλαίσιο δημοσιονομικής εποπτείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το θεσμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας ενώ, δρομολογήθηκε η πορεία προς την Τραπεζική Ένωση με την δημιουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού. Με την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου των μέτρων οικονομικής στήριξης, ακολούθησε η

αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους, η τροποποίησή και η ενσωμάτωσή τους στο αναθεωρημένο θεσμικό πλαίσιο πολιτικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Για το σκοπό αυτό, οι Πρόεδροι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωζώνης δημοσίευσαν τον Ιούνιο του 2015 την «Έκθεση των Πέντε Προέδρων».

Στην πορεία τους προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση, τα κράτη μέλη αντιμετώπισαν προβλήματα τόσο ως προς την προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα, όσο και υπό την επίδραση διαφόρων εξωγενών παραγόντων, όπως στην περίπτωση μιας οικονομικής κρίσης. **Η συνοχή είναι ο επιζητούμενος στόχος που μπορεί να λειτουργήσει ως θεμέλιος λίθος της ενοποιητικής διαδικασίας** Η ενίσχυση της είναι αναγκαία και είναι αυτή που μπορεί από μόνη της να αποδομεί κάθε τόση διάσπασης διότι διακατέχεται από την έννοια της αλληλεγγύης που σε συνθήκες πραγματικής Ένωσης είναι αυτονόητη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *De Grauwe. (2005). «Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης».* Αθήνα: Παπαζήση.
- Πατσουράτης, Β., Τάσος, Ν., (2016)*Νέα Οικονομική Διακυβέρνηση στην Ε.Ε*, ΕΑΠ Πάτρα
- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_el.pdf
- «Συνθήκη για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση» (ΣΣΣΔ), <https://www.consilium.europa.eu/media/20383/st00tscg26-el-12.pdf>
- Ταγκαλάκης Α. και Α. Σαραϊδάρης (2020), Η εμβάθυνση της ΟΝΕ: Εξελίξεις και Δράσεις μετά την έκθεση των Πέντε Προέδρων, ΕΑΠ.
- Υπουργείο Οικονομικών (2020), Στρατηγικές κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, 24 Νοεμβρίου.
- Τσινιζιέλης, Μ.(2010) *Εξέλιξη και Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Τόμος. Γ Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-emu_el.pdf
- <https://www.consilium.europa.eu/media/20383/st00tscg26-el-12.pdf>
- https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf